

„POKROK“ vychodí každý piatok.

Adresa pre všetky zásielky:
Dr. Pavel Blaho, lekár v Skalici
(Szakolcza).Oznamy (inzeráty) účtujú sa
lavne a platia sa vopred.

POKROK.

Predplatné poštou:

Na celý rok 2 koruny. Na pol
roka 1 korunu. Jednotlivé čísla
v expedícii a pri zasielkach naj-
menej 20 výtiskov stojí 2 hal.Predplatné do cudzozemska 5 kor.
Bezmenné a nevyplatené dopisy
sa neprijímajú.

—••• Týždenník venovaný ku poučeniu a vzdelaniu slovenského ľudu. —•••

Nech žije dr. Pavel Blaho.

On je katolik, on je syn roľníka, naše dieťa. On zastáva nás Slovákov na sneme. Chceme, aby nás zastával aj vo **výbore**, ktorý má vypracovať **plány katolíckej autonómie**.

Čo je autonómia? — To je **samo-správa**. Doposiaľ biskupov, kňazov vymenovali a disponovali ministri, slúžnovci a patróni. Ľud, ktorý kňazov najviac potrebuje a cirkev drží, ten bol zo správy vytvorený. Chceme v záležitostiach cirkevných mať aj my rovné slovo. Preto voláme nášho človeka. Nech žije **Blaho!**

Prenosil je panským sluhom. Kohože bude zastávať? Iného nie, ako panstvo, liberálov a čvachov.

Voličia, nedajte sa premlúviť ani farárovi!

Voto má každý plnoletý katolík. Teda aj tí majú právo hlasovať, ktorí pri ablegátskej voľbe nehlasujú. Na voľbu, ktorú farár vyhlási, dostavte sa všetci!

Nedajte si svaté práva!

„My nič nechceme iné, len čo nám patrí!“

Nech žije **dr. Pavel Blaho!**

Maroko.

Otázka marocká je v terajšej dobe najpozoruhodnejším zjavom medzinárodným. Francúzsko a Španielsko obsadzujú a zmocňujú sa štátov marockého územia.

Zprávy o týchto krvavých pustošeniach, ktoré prevádzajú v Maroku vojska zostavené zväčša zo zločincov, prijíma verejnosť s uspokojením, bár jasno to vidí, že je to boj nerovný, predom rozhodnutý v prospech Europeanov. Zdá sa to byť, jako trest za zavraždených kresťanov, ktorých zavraždili mohamedánske kmeny.

V skutočnosti je to bránenie sa Marokčanov proti svojmu hospodárskemu a politickému podmaneniu od Europeanov a s týmto bránia sa tiež proti prílivu bielych ľudí, s inou kultúrou, s iným náboženstvom.

Štáty, ktorých národy nemôžu sa na svojom území vyživiť, ktoré majú mnoho vzdeaných ľudí, proletárov, ktorých priemysel a obchod už prekročili prirodzené hranice, hľadajú územie, do ktorého by mohli presťahovať zbytočnú silu svojho obyvateľstva, kde by priemysel a obchod

našiel odbyť svojich výrobkov, ktorí doma už cez mieru producoval.

Snahám takýchto štátov najlepšie vyhoví územie na ktorom nevzdelaný národ žije, kde pôda dobre rodí, alebo schováva v sebe volaké bane a kde obyvateľstvo preplnené není.

Takéto snahy mali Angličania, keď viedly válku oproti búrom. Za tieto snahy bojovalo Rusko s Japonskom o Koreu. Ba tieto snahy viedly Europeanov, keď objavili Ameriku a podmanili jej nekončiteľné lány a vyhnaní domorodcov z pravekých lesov a vrchov, aby v týchto vyhľadávali zlato a iné rudy.

To isté chcely dosiahnuť europské štáty a preto Anglia s Francúzskom už rku 1904 dohodly sa, že Maroko budú occupovať so svojimi výrobkami, so svojou kultúrou atď.

Nemecko tiež nezustalo po zadu, vidiac veľký dovoz marockých surovín, vlny, koží vosku atď, ktorých každoročne za 7 mill. mariek vylodili v prístavu hamburgskom.

Marockí domorodci vidiac bohatnutie Europeanov na jejích úkor, vidiac, že všetky pekne polia zakupujú Europeani, že stavajú továrne a tým kazia odbyť jejích výroby, žiarlili na nich, až konečne zhnusilo sa im všetko čo je europské, tak i náboženstvo kresťanské. Počali sa búriť a vraždiť bielych ľudí, kresťanov. Toto si našly za príčinu europské štáty podmaniť Maroko a začaly proti nim boj, ktorý v plnom prúde tečie a iste sa bude končiť podmanením Maroka.

Maroko podľahne snahám europských štátov, ktoré šíria kultúru, kresťanstvo, ale zabezpečujú si s tým odbyť priemyselných výrobkov a úrodnú pôdu pre svoj proletársky ľud.

Pamiatka cechovného zariadenia.

(Pokračovanie.)

Medzi ďalšie pamiatky po starom cechovníctve patrí vôbec jeho inventár. Tento bár neobsahuje dajaké majstrovsky prevedené diela, ale uschováva v sobe stanovy cechovské, jeho pôsobenie a značí každý pokrok a vývin remesla.

Tieto značky obsahujú kus historie, lebo sú vždy súvislé s dejinami tej doby, ďalej sú tam značky i o obchodoch o cenne zbožia a surovín.

Pozoruhodné sú knihy a jejích vazby, ktoré byly s tou najväčšou prácou prevádzané a ukazujú veľkú umelosť.

Všetky tieto veci byly uschované v cechovnej škryni u cechmajstra. Tieto škryne sú vždy podľa vkusu času shotovené a ukazujú na majstrovskú prácu stolársku. Na tieto škryne dá-

vali vždy najväčší pozor, lebo tam bol celý majetok cechu, preto малы tie škryne vždy dva zátky, aby klúč nebol v rukách jedného človeka.

Tak všetky tieto pamiatky ukazujú na život starých remeselníkov, ktorí žili v tých dobrych časoch na ktoré sa tak rozpomenáme, čujeme, alebo čítame o nich.

Keď po zavedení slobodného priemyslu rozborené byly tie staré ploty, medzi ktorými sa pohybovaly cechy s jejích zariadením, ktoré sa rozpadlo v prach a do zapomenutia prišlo, jako i pamiatky jeho, ktoré cez dlhé storočie sa uschovávaly v škrynach cechovných, ztratily sa a prišly k zapomenutiu.

Po minulosti cechov nepýtal sa žiaden až keď na remeselníkov zlé časy uvalila továrna výroba, veľká konkurencia, došlo im na pamäť; veď to bolo kedysi ináč, veď sa remeselníkovi lepšie vodilo za jestvovania cechov, bár byly s predpismi sputnané, predsa každý predpis im čelil k dobrému.

Radi by pozdvihli z hrobu zapomenutia stav cechovný, lebo s jeho zariadením by sa dalo dobre brániť proti konkurencii továrnej výroby.

A keď si človek všetky tieto okolnosti prehlíadne, porovná dobu onú s dobou terajšou, naskytne sa mu tá myšlienka, či by predsa sa nedalo v smere tomto dačo robiť? Či by nemohli remeselníci spolu tak držať, jako držali pred tým? Na toľko nie, lebo nemajú žiadon svázok, ktorý by ich jeden k druhému pútal.

A tu príjeme mimovoľne na to, že treba keď nie viac, aspoň spolok utvoriť, v ktorom by mohli účinkovať, radiť sa v jejích pokračovaní.

Socialisti si vždy zakladajú spolky odborové. Je pravda, že tu už nie samostatní remeselníci sú zorganizovaní, ale zväčša len robotníci, ktorí robia v továrňach.

Takto by mali spolky zakladať i remeselníci v každom meste, lebo ináč nedosiahne povznesenia svojho remesla, svojho stavu a konkurencia ich natoľko pokazí, že pomaly príjdu tiež do hrobu zapomenutia, jako už i prišly pred tým tak prekvytajúce súkenníctvo a pláteníctvo.

Niečo o našich elementárnych školách.

Prv než by som vyrozprával smutný prípad, čo som zkusil na prázdninách, chcem sa zmieniť o školách elementárnych.

Načo vlastne je škola elementárna? Na to, aby podala tie najpotrebnejšie vedomosti pre život tomu, ktorý ďalej neide sa učiť, a základ tomu, ktorý chce sa ďalej učiť. Čo hovorme, že najpotrebnejšie vedomosti pre život? Áno, len keďby toľkoto si zadovážily naše dietky, aj tak by bolo s nimi dobre.

Elementárne školy môžu byť: cirkevné, obecné a štátne. Tieto posledné sem vlastne ani

nepatria, lebo nie je jej cieľom, aby z dieťaťa rozumného občana vychovaly, ale aby maďarizovali a tak na miesto toho, aby osvetu podávaly tmu napomáhajú v duši dieťaťa.

Ak cirkevné školy, tak aj štátom vydržiavané či štátne by mali podávať vzdelanosť vo všeobecnosti a pri tom učiť štátnu reč. Ale nie tak, ako to v terajšom čase vidíme, že nedbajú v štátnych školách na to, aby vzdelali deti v materinskom jazyku, nestarajú sa, či vedia svoje myšlienky podať správne na papiery, či má dostatočné vedomosti v čítaní, písaní a rátaní; o iných požiadavkách: o dejepise, prírodopise, o hospodárstve ani reči.

Na dôkaz naznačujem tu nasledujúci prípad: Šiel som cez kopanice, ležiace medzi Turou Lúkou a Bukoveom a dohonil som dvoch šuhajov, ktorí vychodil 6 tried štátnej školy. Pýtam sa ich, kto sú, či sú... akú majú školu, čo sa v nej učia? Jeden z nich, smelší, keď videl, že nie som mu nepriateľ, pustil sa do reči. Na otázku, ako sa učíte? »My sa maďarsky učíme,« hovorí. A viete čo z nej? »Už sme vychodili školy, načo by sme ju mali vedieť.« A čo ste sa predsa len učili, čo viete? »Historiu, počty, náboženstvo...« A vieš čo z histórie? povedz mi nejakého hrdinu, veľkého muža z nej. Oba mlčali. Snáď z počtov budete niečo vedieť. Kolko je sedem krát osem? Rozmýšľajú a naraz povedia oba: »My sme sa učili len 2 krát 2 a také.« Nato zabočili do hôr z chodníka hriby zbierať, bez toho, žeby boli aspoň len »S Bohom« povedali.

Tak ďaleko sme pokročili, že musíme do takýchto škôl dietky posilať, kde sa nič nenaučia! Rodičia sami seba zabývajú, ak si svoje dietky doma neučia. Preto nezameškajte svoje dietky si vyučovať súkromne, abyste nemusele niesť ďalekosiahle následky pre nevzdelanosť svojich dietok. —

Potom máme školy v pravom smysle elementárne, sú to školy cirkevné. Ale ani tieto nevyhovujú požiadavkom terajšieho ducha času.

Prvým počiatkom sa naučia sice, ale to je málo pre život a najmä to písanie, čo sa vyučuje je nie už zodpovedajúce. V 6. triede by malo vedieť dieťa pravopisne písať, bez chyby svoje

myšlienky na papier položiť v slovenčine! Podívajte sa len do susednej Moravy, ako tam vychovávajú dietky? Tam keď vyjde dieťa zo 4. triedy obcej školy, vie pravopisne písať, svoje myšlienky správne podať na papiere. Neobviňujem tu našich učiteľov, lebo som presvedčený, že všetky sily vynaložia, aby dietky čím zdarniejšie vyučili; ale obviňujem nás samých seba. Máme sa postarať, aby školy naše neboli preplnené, a nefutovať groš na takýto vzdelávajúci cieľ. Kde sú dva učители, a školy sú preplnené, tam zariadme tretiu stanicu učiteľskú. Nečakajme až štát sa zamieša do našich škôl. Čo by tohoto bolo výsledkom, si každý môžeme domysleť, poštátnenie a maďarizácia.

Presvedčte sa len, prečo žid, bárs sem dovedie s batožinou, za pár rokov má už celý majetok nagazdovaný? Odkiaľ to, či má zvláštne šťastie? Áno má šťastie, ale tohoto si je kováčom sám, lebo bol vo škole náležite vyučený, vychovaný. I rodičia doma sa starali o jeho vzdelanosť.

Preto rodičia, nešaujte krajeiar, keď ho máte dať na vzdelávajúci cieľ: na školy, knihy, lebo noviny, ale storáz ho obráťte v ruku a po sto prvom razi si ho zadržte, jako keď by ste ho mali dať na pálenku, ktorá nie len vás, ale aj vaše potomstvo ničí a do záhuby privodí.

Nezabúdajte, že dokiaľ budeme spať v našej nešťastnosti, dokiaľ sa nepostaráme o príslušné vzdelanie pre náš život, dokiaľ nepostavíme na nohy my samých seba — dotiaľ budeme druhým pod mocou, dotiaľ budeme v otroctve!

Podbradtanský

Dopisy.

Brocké.

Veselo bolo u nás v nedeľu a v podelok. Všade sviatočné rucho a ešte viac sviatočné, veselé tváre bolo vidieť po dedine. Dievčatá v bielych šatoch sotvy vyšly z kostola a naobedovali sa, už tiahly po ulici k hudbe pred krémmou znejúcej. Keďby človek ani nevedel, čo sa robí v dedine, uhádol by, že musia byť hody u nás

Lebo len na hody môže byť tak veselo, jako bolo v nedeľu. Mladí, ba i starí, jako započali zábavu popoludni, ani ju neprerušili až v noci o dvanástej, keď všeobecný »fajront« bol vypovedaný. Sú len ráz hody do roka (a ráz hodky) tedy musí sa človek zabaviť. Jak plesá človek, keď vidí tú zábavu a jak raduje sa keď jej môže byť účastný, keď vidí točiac sa páre, keď i on môže si zaskočit; keď očuje spev slovenský, môže si i on zaspievať vo veselej spoločnosti. Veru škoda, že tento zvyk na mohých dedinách a mestechkách sa zanedbáva. U nás hody sú vždy najlepšia zábava. Radovali sme sa hodom a na hodách našu radosť zväčšila tá novina, že na dome nášho milovaného pána farára, totižto na fare, zaklepotal čáp svojima krídlama a priniesol novorodzeniatko na potechu rodine pána farára a celej dedine. To potom bolo radosti a pijatiky. Prijelo k nám mnoho hostov, pána farára pusi-pajtášov, že od veľkej radosti ani ja som nemohol nič inšieho urobiť, ako zvestovať tento chýr, aby sme sa všetci spoluradovali nad dobre vy-darenými hodami. J.

Noviny z celého sveta.

— **Ruské študentstvo v Moskve** držalo schôdzu, na ktorej sa usnieslo, že nepôjde do školy, kým im nezabezpečia akademickú autonómiu. V decembri budú držať všeobecný kongres študentský, na ktorom mienia protestovať proti obmedzeniu univerzitnej autonómie.

— **V Maroku** trvajú boje. Mesto Cassablanca držia obľiahnutú ďalej. Na posilu francúzskeho a španielskeho vojska poslaly vlády zase 5000 mužov.

— **Socialisti držia** v Stuttgarte sjazd. Na sjazde zastúpení sú socialisti zo všetkých štátov. Sjazd vyslovil sa za zrušenie militarizmu.

— **František Košuth** v Karlových Varech riadne pije liečivú vodu dľa nariadenia lekára. Že sa tam vraj lepšie cíti — ako v Pešti — píše noviny.

— **Mor.** V San Frantisku udaly sa tri pády moru, ktoré sa skončily smrťou. Mesto je veľmi naplašené.

B E S E D N I C A.

O sv.-ondrejských Slovákoch.

(Pokračovanie)

Hovoril som, že tí Slováci, ktorí už dlhší čas vo Sv. Ondreji bývajú, utratili svoje slovenské povedomie, a nevolajú, nechcú sa volať Slovákami, ale Dalmatincami. Majú svoju zvláštnu reč, ktorú dalmatinskou nazývajú. Je to vlastne pokazená, spotvorená srbčina, miešaná slovenčinou. A toto urobili naši Slováci k vôli Srbom, aby im i v reči bližšie stáli a im zavdačiť sa mohli.

Vzdor všetkým týmto slovenčine neprajným okolnostiam slovenská reč predsa sa v Ondreji udržala. A sice udržujú ju v prvom rade sem stále prichádzajúci slovenskí robotníci. Títo sa už tak ľahko nepodalmatinčia. Vplyv Srbov na iné národnosti už tak neni veľký. Počtom stále klesajú. A keď sa vo vysokej politike nejaký prevrat nestane, neni ten čas už tak ďaleko, keď Srbi v Ondreji vymrú. Keď na vrcholci moci a slávy svojej stáli, teda pred 100—150 rokami, bolo ich tu aj 3000, teraz ich je všetkých 400—500. A nie viac. Nemajú detí, a noví sem neprichádzajú, tak na počte vždy utrácajú. Päť poľažne šesť veľkých kostoloch tu majú, ešte z tej ich slávnej doby, ale tieto sú cez celý rok zavreté. Len jeden, a sice takzvaný biskupský užívajú na bohoslužby. Ale jaké sú to bohosluž-

by? Po nedeliach a po sviatkoch krom 5—10 detí u nich nikto nejde do kostola. Bohoslužby odbaví sám kňaz so spevákmi. Len na výročité sviatky a predvečerne niektorých sviatkov si pozrú kostol. Ponevác ale tie veľké majetky, ktoré predtým 3000 Srbov užívalo, teraz sú v rukách 400—500 Srbov, moc a vládu pri meste si zadržali. Tých 400—500 Srbov v Ondreji viac štátnej dane platí, ako 3500 katolíkov. Preto dokiaľ u nás virilismus panovať bude, v Ondreji pri meste Srbi vládnuť budú. Katolíci nemôžu nie su vstave ich moc prelomiť. Lebo čím je ich menej, tým húževnatejšie spolu držia a seba podporujú.

Na spoločenský život ale už tak veľký vliv nemajú. Krom tých päť srbských kostolov mesto má katolícky ráz. Katolíci a s katolicizmom spolu aj Slováci prichádzajú pomaly ku povedomiu. Ktorí Slováci teraz prídu do Ondreja, tí sa tu už viac nepodalmatinčia. V meste v spoločnosťach, vo spolkoch v troch aj v štyroch rečiach sa vypráva, maďarsky, nemecky, slovensky a dalmatinsky. Je to sice v jednom spolku obťažné, ale potrebné. Aj si to žiadajú, najmä Slováci a Dalmatinci. Nemci tí sa najmenej pridržiajú svojej reči.

Bohoslužby dľa starodávnych zápisnic sa slovensky a nemecky odbavovali. V jakej slovenskej reči, či v dalmatinskej alebo v čisto slovenskej, neviem. Ale myslím, že len v tej dalmatinskej. Neskôr už prišli aj maďarské bohoslužby, teraz ale rovnako je to medzi národnos-

fami rozdelené. Jednu nedeľu je maďarská kázeň s maďarskými modlitbami a spevami, druhú nedeľu všetko po nemecky, tretiu je slovenská kázeň, ale spevy a modlitby sa už po dalmatinsky odbavujú. Kázne sú slovenské, lebo ako som hovoril, všetci Dalmatinci rozumia po slovensky. A potom kňazi, hlavne kapláni, ktorí sa tu ustavične menia, nemôžu sa tak naučiť tú dalmatinsku reč, aby v nej aj kázať mohli. Lud ale svojich dalmatinských piesní a modlitieb sa pridržia. Užívajú zvláštnu, výlučne pre Svätý-Ondrej troch rečiach spísané modlitebné a spevné knižky. Lytanie odpoludňa každú tretiu nedeľu tiež dalmatinsky sa spievajú: Gospodine pomiluj Isu Kriste očuj nás! V akej reči boly bohoslužby v nedeľu, v takej sú cez celý týždeň, keď by na ten týždeň aj viac sviatkov padlo. A Dalmatinci hneď by sa pobúrili, keď by rektor z omylu v druhej reči začal spievať, ako dalmatinsky. Nemci by si to tak už velice nevšimli. Krížové dni vo všetkých troch rečiach sa odbavujú, každý deň v druhej. Tak tiež na Božie Telo pri každom oltáre v druhej reči sa spieva.

V Ondreji vždy boly slovenskí duchovní. Tu musí každý vedieť tri reči. Keď nevie, veľmi ťažké postavenie má. Nevie v akej reči bude krstiť, nevie v akej bude spovedať a posledné pomazanie dávať. Preto sem obyčajne Slovákov za kaplánov dávali a dávajú, lebo to je dokázaná vec, že Slováci zo všetkých národov najlahšie sa naučí akúkoľvek reč. Niektorých tu na krátko pomenujem.

— **Z Barbenstonu** (Amerika) nám píše, že tam našli na 6 metrov dlhého hada, ktorého aj chytili živého. Had našiel v meste mnoho obdivovateľov.

— **Ohromný požiar.** V meste Old Oebard (Amerika) shorelo 15 hotelov a kúpeľských budov. Pri požiaru zahynuli 4 osoby. Škoda obnáša vyše 2 millionov korún.

— **Výbuch v bani** udal sa v Augustovej šachte u Bielopie. Pri výbuchu bolo v šachte 7 baníkov, ktorí zahynuli.

Drobné zprávy.

— **Dňa 17. augusta** zomrel chýrečný maliar Cyril Mandel vo Veľkej v mladom veku. Patril medzi talentovaných umelcov „Gruppy moravských maliarov.“

— **Do Luhačovic** prišiel práve v tieto dni 4000. hosť. Vzdor chladnému počasiu a blížiacemu sa koncu sezóny zdržuje sa tam mnoho hostov. Teraz je tam mnoho Pražanov na čele s rodinou starosty dra Groša.

— **Cholera v Rusku** sa ďalej šíri. Podľa rieky Volgy vo viacerých oboch udaly sa nové choroby. Zvlášte v prístavoch robia prísne opatrenie oproti rozšíreniu sa cholery.

— **V Uhorsku** urodilo sa toho roku pšenice 32 mill., vlni 53 mill. met.; raži 10 mill., vlni 14 mill. met.; jačmeňa 31 mill., vlni 50 mill. mte. Pravdepodobne výnos kukurice bude 44 mill., vlni 41 mill. mte. Zemiakov 44 mill., vlni 48 mill. mte. Cukrová repa následkom sucha zaostala, teraz ale rýchle rastie, tak že úroda bude asi taká ako lanského roku. Vinohradníci majú i toho roku malé výhľady na lepšiu úrodu.

— **Na jazery Blatno** zúrila v stredu orkáňová búrka. Vlny prevrhly jeden člnok na ktorom bolo 6 osob, 2 sa utopily.

— **Slovenský divadelný ochotník.** Usporiaduje A. Halaša. Sväzok XXXI. Z a k l i a t a k ň a ž n a. Fantastická hra dľa slovenskej povesti. Od Somoliekého. Z a k l i a t y m l á d e n e e. Polnočná scéna od Somoliekého. Turčiansky Sv. Martin. Tlačou a nákladom Knihlačiarkeho účastinárskeho spolku. 1907. Strán 48. Cena 40 hal. — Sväzok XXX. tohože vydania: T a t r i n.

Tu bol v rokoch 1822—23 kaplánom náš jediný slovenský biskup Štefan Moyzeš. Žije tu ešte pár staručkých ľudí, ktorí keď už aj slabo, predsa sa na neho rozpomätajú, lebo ich vo škole náboženstvo učil. Zápisnica archidiakonálnej vizitácie z toho roku o ňom hovorí, že bol horlivým kňazom, svedomite konal svoje povinnosti, vo svojom svobodnom čase, ale krom bohosloveckých a filosofických štúdií aj cudzé jazyky, hlavne ale v Ondreji potrebné sa učil.

Tu bol v rokoch 1844—64, teda úplných dvadsať rokov kaplánom Vendelín Komaček rodom Gbelan, teda tiež Slovák. Tento musel tu byť veľmi obľúbený nielen u Slovákov, poťažne u Dalmatincov, ale aj u Nemcov. Ešte aj teraz teda po 40 rokoch, keď je v ňom reč, ani Nemci ináč ho nezmínajú, ako: der gute, der liebe Vendelin. Tu bol jeden rok kaplánom a síce od októbra roku 1868 do 30 augusta r. 1869. aj náš dosiaľ ešte žijúci, a za slovenský ľud horlive pracujúci vp. Pavel Blaho, taraz farár vo Gbeloch. Tu účinkoval po ňom jeden rok vp. Martin Hojč, teraz farár okolo Nitry. Tu pracoval 23 rokov známy hudobný skladateľ Anton Molec, rodom tiež Slovák. A čo po ňom prišli až po mňa, výjmc jedného dvoch, všetci boli rodom Slováci. (Pokrač. nasl.) Dr. Pavel Žiška.

Fantastická scéna od Fr. Urbánka. K i k i m o r a. Fantastická scéna v 3 výjavov. Napísal Fr. Urbánek. Strán 32. Cena 30 halierov.

— **Potravný spolok v Skalici** upozorňuje et. pp. dlžníkov, aby si svoje povinnosti vo spolku čím skôr do poriadku uviedli.

Telefon.

Véska — Skalica.

Hrrrk Haló!
Kto je? —
Prosím pekne ja som to, nočný tulák z Vésky. —

Tak, nočný tulák, pekne sa chváľte! —
No, už či pekne, či nepekne, to mi už prepáčte, ale som aspoň niečo počul, a to Vám chcem sdeliť.

Nuž. . . ?
Tak, 15. mali u nás na obecnom dome, u p. notára páni zábavu. —

Veď je to nič tak zvláštneho. —
No len počúvajte ďalej. Veď vám tam spievali niektorí páni slovenský —

Cože? . . . páni, . . . u notára, . . . a slovenský? . . .

Ja, veru tak, ale bola tam za to aj patáľija! —
A čo? Snáď sa len nepobili?

Veru skoro; radošovskému notárovi sa slovenský spev nepáčil, a tí druhí si zas nechceli dať od neho rozkazovať, zvláštne náš p. hostinský sa držal statne. Nuž a slovo ku slovu, až by tuším skoro aj na »skutky« bolo prišlo. Počul, všetko som počul, len škoda, že som aj nevidel, lebo som stál vonku pod oknom. —

Nezastlievajte to tak veľmi tomu notárovi, je snáď rodom maďar, tam niekde od Debrecína, veď i jeho meno to dokazuje. —

Ale horký že, veď je to Kováľovčan, Hrnek! —
Tak. . . ? veď toho dobre známe. A ten tak nenávidí slovenčinu? —

Veru takých ľudí si my slováci volíme za notárov! —

Však si nevoľte! —
Hm! veď dokiaľ nebol zvolený, nesmrdel mu slovenský spev. Túlal som sa raz v noci po Radošovciach, a čujem spev u p. Erdőša; nemyslite si že maďarský, tiež slovenský. Počúval som pod oknom, a tak som dľa hlasu tých pánov aj poznal. Bolo to pred voľbou, tak si môžete už myslieť kto tam bol. —

A čo ešte viete?
Mnoho, ale až druhý raz, teraz idem na poval do sena, som veľmi ospalý, lebo som sa minulej noci zase túlal.

S Bohom! Hrrrrk! —

Hospodárstvo.

O pleveli (burine).

Dľa V. O. Polačka.

Ale i v zemi zostane semeno plevelu dlhé časy klíčovým a čaká len na priaznivú dobu, aby rást mohlo. Znalci tvrdia, že kukučina a ohnica aj osem rokov môže čakať v zemi, kým príde pre ňu príhodné a pre užitočné rastliny nepríhodné počasie. Tak vídame, že počas mokrej, chladnej jary osenie zakrnie, miesto toho ale bromada rozličného plevela vyženie a ani nevieme si vysvetliť, kde sa vzal.

Mnohý plevel rozmnožuje sa aj neriadnym oraním. Na vlhku oraná pôda len zkaží roľu a vzrast plevela napomôže. Sú totiž mnohé rastliny ktoré korenkami sa rozmnožujú. Pýr je merovite taký, ktorý oraním za vlhka sa len roztrhá a každý roztrhnutý kúsok korenka dá zárodok novej bylinky. Pýr aj vytrhaný ale nezapálený, čo sa nám aj zdá byť cele suchým, predsa je životaschopným. Sú pády, že cez celé leto na hro-

madu shrnutý a na druhý rok čo hnojivo zaoraný, zase ožil a rástol vesele ďalej.

Plevel je vtedy veľmi tvrdého života a preto treba všemožne o to stáť, aby sme mu v čase príhodnom jeho životnú silu zničili. Brániť sa proti nemu máme už aj preto, že plevel odberá pôde mnoho výživných látok a tak to, čo by užitočná rastlina potrebovala, ztroví. No i tá okolnosť je na uváženie, že veľká časť plevelnatých rastlín má jedovaté súčaste, ktoré zdraviu ľudskému a hoviadkam môžu byť nebezpečné. Tak kúkol má silnú otravu a dajte len 10 gramov roztrúšeného kúkoľu sliepke a o 5 hodín vám zdochne; od 20 gramov zdochne pes. Z menších dávok môže nastať nemoc a hospodár sa neraz diví, prečo mu statok chorie, kdežto ľahko si to vysvetlí, keď zná jedovatosť mnohého plevela. Koľké povery povstávajú a kolujú medzi ľudom o odobratí mlieka kravám, alebo o dojení krvou atď., čo jedine v požití plevelu škodného má svoju príčinu. Mlieko sa hneď sadne, ak statok mnoho štialu požral; krvavým sa stáva mlieko po prýšci, pryskyrníku a tučnici obecné; modrým po pilátovi rdese; aj cesnak, harmanček zapríčiniť premenu mlieka. Veľmi nebezpečnou je jasienska (dryšfal), ktorá po lúkach kvitne pod jaseň, na jar len listia vyženie. Z tejto je i kvet i semeno, áno i koreň veľmi jedovatý, po jeho požití statok chradne a hynie na vidomočí. Škodlivá je i praslička, po ktorej dostane statok hnačku. Sú plevely, ktoré i pred časné zvrhnutie plodu zapríčinia (rákos), iné zase krvavé močenie. Sú hotovými jedami i pre statok i pre ľudí: blen, durman, bolehlav atď., ktoré neraz i v záhrade sa rozpradá a nešťastia narobia. Na poli sú nebezpečné zvlášť: divý mak, ktorý má v sebe značnú dávku opiumu — dievčaťom sa ale pre pekný kvet páči — a julk mámivý, ktorého požitie zapríčiniť omámenie a trašenie. Známe sú i následky pečiva zo zbožia štrkáčom zanečisteného; stoklasová múka nikdy nedá dobrého chleba, lebo chlieb je od neho zákalistý a ak je nie dobre cesto vykysnuté, chlieb nedá sa jesť.

To všetko nám volá: Čistite si polia a záhrady!

II.

Kynoženie plevela.

a) Kukučina, zlatá niť, živý vlas. Keď tak v lete obzeráte si pekné vaše dateli, zbadáte razom mnohé miesta ožltnuté, sú to hniezda kukučínové. Kde sa tam vzala? Veď ste to predtým nemali? Hneď vám to povieme. Semiačko kukučínové je málo čo menšie, než datelinové, farvy tmavohnejšej so zvláštnym leskom do zelenava; veľkosť jeho je 0.7—1. mm. Nesvedomíť priekupei sa na to spoliehajú, že veď však ho v množstve semena datelinového nezbadáte a vy sa ulakomíte na lacnejšie semä i kúpite si pliahu na pole. Lebo ak sa vám raz ta dostane, fažko sa jej zbavíte, poneváž zkrmená statkom môže byť trusom po celom poli rozpradená a jej povrázkami (niťami) pri hrabaní na nenakazené časte pola prenesená. A preto pozorujte, čo vám teraz o nej povieme.

Rastlina ak chce sama zo seba sa živiť, musí mať listia, ktorým pretvoruje v tele svojom potravné látky z pôdy pochádzajúce, ako sú draslo, vápno, kyselina sirová, uhličítá atď. v súčiastky rastlinné ako sú škrob, cukor, olej atď. Ktorej rastline tedy listie chybí, tá zahrneje, vyhnie, alebo musí nejakým spôsobom dostať už pretvorené potravu, čo len tak je možné, ak ich z druhej rastliny do seba brať bude, preto také rastliny volajú sa cudzopasnými. Medzi nimi pre roľníka najškodnejšou je kukučina, ktorá svojich listov zelených nemá a tak ssaje živnosť z rastlín, o ktoré sa ovíja, prečo ju i povojou voláme. Kukučina je síce viacera, ovíjajúca aj ľan, konope, žihľavú, no my si bližšie tú obzrime, ktorá datelinám škodí. (Pokračovanie.)

Predplácajte „Pokrok“ 2 kor. na rok!

UPOZORNENIE! Kto by potreboval stavbné vápno, nech príde do Skalického gazdovsko-potravného spolku.

4 obuvníckych pomocníkov na stálu prácu môžu byť aj dvaja ženatí a jedného učňa prijme **Ján Kristek v Silperku** na Morave. Prihlásiť sa možno hneď u **Jozefa Kristka**, kde ďalšie vysvetlenie dostanú, ako aj peniaze na cestu.

Učňa na mlynárstvo, mužno-li 15—16 rokov starého; na 3 roky a pre začiatok 1 kor. týždenne hľadá **Emanuel Röhrich**, mlynár vo **Gleloch**.

Upozornenie. Ctených pp. gazdov upozorňujeme, že »Potravný spolok v Skalici« zaopatril už umelé hnojivá, pre zimné hnojenie. Kto by tohoto potreboval, nech sa čím skôr prihlási.

František Ružica

Bzenec (Morava.)

Veľký závod kamenický a socharský pozlacoavačský.

Robte pamiatku zomrelým.

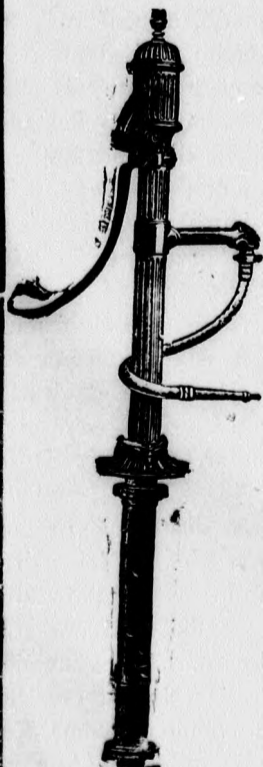
Križe cintorné a polné, sochy kamenné a mramorové, rôzneho druhu mramoru a žuly, Sviatelný (lampáše), zábradli ku hrobom. Tiež všetky kostolné potreby, to jest: kazateľnice, krstiteľnice, a rôzne rezbárske a pozlacoavačské reparácie sa prijímajú za najľavnejšiu cenu.

Prosím et. pánov čitateľov nášho obľúbeného časopisu »Pokroku«, kto by si dal pamätník svojim zomrelým, tomu vykoná najľavnejšie a najrychlejšie objednávky

P. Škarohlid Ferenc kostolník v Holiči.
Za ktoré objednávky zodpovednosť beriem na seba

Frant. Ružica.

VODOVODY

pre mestá, obce, verejné ústavy, villy, statky, priemysel, závody, kúpele, zahrady, domy súkromné atd. zariaďuje čo najlepšie

Ján Vítěz
v **Frezeve** Morava.

PUMPY

najlepšie všetkých sústav a výkonov, pevné trvanlivé. Pre pohon ručný, transmissijný, parný. vodné striekačky tiež zahradné a na hnojnicu dodáva so zárukou.

Ceny mierne.
Cenníky zadarmo.

Slovenská knižnica

nemala by chýbať v žiadnom slovenskom dome! — V prvom sväzku práve vyšla

Reštaurácia

od **Jána Kalinčáka**, podarený spis starodávnych zemianskych volieb

Pre ďalšie sväzky sme vybrali nasledujúce krásne knihy 2) Tri rozprávky od **Jána Čajáka**. 2) Nové besednice od **Tajovského** 3) Dejiny národa slovenského.

Aressa: **Vydavateľstvo Slov. knižnice F. Votruba.**

BUDAPEST. VIII. Rákóczy-tér 3.

Každý rok
4 knihy
spolu za: **2^k 40^h**

Sviece kostolné

všetkých druhov

voskové a polovoskové sviečky

stolné stearinové a parafinové, hladké a krútené, biele lebo barevné, ďalej

mydlá

ku praniu a voňavé (toiletne), všetky

v najlepšej jakosti dodáva najľavnejšie

Prvá Kráľovohradecká cis. a král. dvornia továreň
na sviečky, mydlá a voňavky.

J. Pilnáček,
Hradec Králové, Král. České.

Založeno roku 1816.
12—52

Pre dôstojné farné úrady zvláštné ľavné ceny!

Solidná česká kresťanská firma.

Sklad kamien Samotových i obyčajných, kachiel na sporáky, komínové rúry atd. **Firmy Bratri Anderlove Uh. Brod** zástupca pre Skalicu a okolie **Karol Krúšina.** Zbožie so zárukou! Ceny mierne!

Jakub Tausky,

sklenár a obrazník, Holič, rynek. Shotovuje ramy na obraze a zrkadla, prevezme k zarezaniu skla nové jako i staré okna za ľavnú cenu.

Oznam. Upozorňujem et. p. hospodárov, že aj tohoto roku budem s benzínovým motorom pod istými podmienkami mlátiť. Raďte sa čo najskorej prihlásiť. **Ján Novomestský** mechanik a strojník v Holiči.

SUKNE

polovlnené . . . po 65—70 kr. a výše.
grisetové . . . po 1 zl. 20 kr. a výše.
satenové . . . po 93 kr. a výše.
kanťasové . . . po 1 zl. 10 kr. a výše.
atlasové . . . po 1 zl. 5 kr. a výše.
klotové . . . po 2—3 zl. a výše.

a jiné tkalcov. výrobky dokírkou zasilá tkalcovna.

ADOLFA JELÍNKA v Jimramově,
(MORAVA).

Vzorok zdarma a franko.

Kdo zkusí jednou po druhé kupí zas!

Prokop Skorkovský a syn

zasilateľský dům

ČISTÁ OVČÍ VLNA

OCHRANNA ZNÁMKA

suken

a modnich látek pro — pány i dámy —

v **Humpoleci**

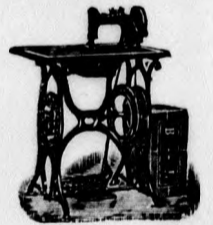
Zasílá svoje vzorníky na požádání každému ochotně franko, proti frankovanému tracer. Zásilky přes 20 korun vyplá

Ján Novomestský,

mechanik v Holiči

odporúča et. obecnstvu svoj hojne zásobný sklad šiefch strojov, biciklov aj hospodárskych strojov; zároveň upozorňuje, že prijíma všetky reparatúry do jeho oboru siahajúce.

Cenníky zdarma. TELEFON. Puzeta-holové číslo 81c. Nejuvětší česká tovární výroba HUDEBNÍCH NÁSTROJŮ NA MORAVĚ. **JOSEF LIDL V BRNĚ** zelný trh číslo 11. Prísežný znalec c k zem soudu v Brně. VLASTNÍ VÝROBA TAHACÍCH HARMONIK všech druhů. Jednoradové, 2rad 3rad achromatické harmoniky z nejlepšího materialu a nejsolidnější práce. Ceny velmi mírné. Sta připíšu uznání a díků.